

«نقش و جایگاه جامعه مدنی در سیاست جنایی ایران»

مؤلف: جعفر آل‌وستانی

سرشناسه	: آل‌وستانی، جعفر، ۱۳۵۵-
عنوان و نام پدیدآور	: نقش و جایگاه جامعه مدنی در سیاست جنایی ایران / مولف جعفر آل‌وستانی.
مشخصات نشر	: گرگان: انتشارات نوروزی، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۲۴ ص.
شابک	: ۳۵۰۰۰-۹-۰۲۰۸۴۱-۰۲-۹۷۸-۶۲۲-۰۲-۰۱۷-۳۲۲۴۲۲۵۸ :
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۱۹ - ۱۲۳.
موضوع	: جامعه مدنی -- ایران -- Civil society
موضوع	: آیین دادرسی جزایی -- ایران -- Criminal procedure
موضوع	: آیین دادرسی جزایی (فقه) -- ایران -- Criminal procedure (Islamic law)
موضوع	: سازمان‌های غیردولتی -- ایران -- جنبه‌های حقوقی
موضوع	: Non-governmental organizations -- Iran -- *Legal aspects
موضوع	: سازمان‌های غیردولتی -- ایران -- برنامه‌ریزی
موضوع	: Non-governmental organizations -- Planning -- Iran
رده بندی کنگره	: ۳۳۶JC
رده بندی دیویی	: ۱۰۱/۳۲۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۰۴۰۷۲۰

نقش و جایگاه جامعه مدنی در سیاست جنایی ایران

تألیف: جعفر آل‌وستانی

صفحه آرا و طراح جلد: بهاره عزت تبار

نوبت چاپ: اول-۱۳۹۸

مشخصات ظاهری: ۱۳۲ ص

قطع: وزیری

شمارگان: ۱۰۰۰

شماره شابک: ۹-۰۸۴۱-۰۲-۹۷۸-۶۲۲-۰۲-۰۱۷-۳۲۲۴۲۲۵۸

چاپ و نشر: نوروزی-۱۷۳۲۲۴۲۲۵۸

قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

حق چاپ برای نویسنده محفوظ می باشد.

نشانی: گلستان، مگرگان، خیابان شهید بهشتی، بازار رضا(ع). ۰۱۷-۳۲۲۴۲۲۵۸

دورنگار: ۰۱۷-۳۲۲۲۰۰۴۷ آدرس الکترونیک: Entesharate.noruzi@gmail

سایت انتشارات: www.Entesharate-noruzi.com

فهرست مطالب

مقدمه.....	۳
فصل اول: مفاهیم و پیشینه نظری پژوهش.....	۹
۱-۲- مفاهیم تحقیق.....	۱۰
۱-۱-۲- تعریف سیاست جنایی :	۱۰
۲-۱-۲- تعریف سیاست جنایی مشارکتی :	۱۰
۳-۱-۲- مفهوم جامعه مدنی.....	۱۱
۲-۲- پیشینه نظری تحقیق.....	۱۱
۱-۲-۲- بسترهای تاریخ ایجاد سیاست جنایی مشارکتی در ایران.....	۱۱
۲-۲-۲- بسترهای تاریخی ایجاد سیاست جنایی مشارکتی در اسلام.....	۱۳
۳-۲-۲- سیاست جنایی مشارکتی به روش امروزین.....	۱۳
۴-۲-۲- تاریخچه عدالت ترمیمی در جهان.....	۱۵
۳-۲- مبانی نظری و دیدگاه‌ها.....	۱۹
۱-۳-۲- نظریه کنش اجتماعی.....	۱۹
۲-۳-۲- نظریه سرمایه اجتماعی.....	۱۹
۳-۳-۲- تئوری گروه مرجع-مورتن.....	۲۰
۴-۳-۲- دیدگاه شبکه اجتماعی.....	۲۰
۵-۳-۲- دیدگاه اعتماد اجتماعی.....	۲۱
۶-۳-۲- دیدگاه جامعه مدنی.....	۲۱
۴-۲- بنیان‌های نظری سازمان‌های مردم نهاد.....	۲۲
۱-۴-۲- زمینه‌های نظری سمن‌ها در غرب.....	۲۲
۲-۴-۲- زمینه‌های نظری سمن‌ها در دیدگاه اسلام.....	۲۴
۵-۲- بنیان‌های نظری سازمان‌های مردم نهاد.....	۲۶
۱-۵-۲- زمینه‌های نظری سمن‌ها ایران.....	۲۷
۲-۵-۲- مبانی جرم‌شناسانه حضور سمن‌ها در فرآیند کیفری.....	۲۹
فصل دوم: نقش سازمان‌های مردم نهاد و جامعه مدنی در توسعه امنیت از طریق سیاست جنایی مشارکتی.....	۳۱

۱-۳-۱- رابطه سیاست جنایی مشارکتی و سازمان‌های مردم نهاد ۳۲

۲-۳-۲- جایگاه سازمان‌های مردم نهاد و جامعه مدنی ۳۳

۳-۳-۳- نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در پیشگیری جامعه‌مدار از گرایش به جرم ۳۶

۳-۳-۱- فعالیت‌های آموزشی ۳۶

۳-۳-۲- فعالیت‌های حمایتی ۳۷

۳-۳-۳- فعالیت‌های نظارتی ۴۰

۴-۳-۴- پیشگیری رشدمدار ۴۲

۴-۳-۱- برنامه‌های خانواده‌مدار و نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در اجرای آن ۴۳

۴-۳-۱-۱- برنامه‌های خانوادہ‌مدار ۴۳

۴-۳-۱-۱-۱- برنامه دید رهای بخشی زود هنگام ۴۳

۴-۳-۱-۱-۲- برنامه آموزشی والدین ۴۴

۴-۳-۲-۱- نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در اجرای برنامه‌های خانوادہ‌مدار ۴۶

۴-۳-۱-۲- آموزش مهارت‌های زندگی به والدین ۴۶

۴-۳-۲-۲- آموزش مهارت‌های اجتماعی به برانان و نوجوانان ۴۷

۴-۳-۲- برنامه‌های مدرسه‌مدار و نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در اجرای آن ۴۹

۴-۳-۱-۲- نهاد مدرسه و پیشگیری رشدمدار ۴۹

۴-۳-۲- نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در اجرای برنامه‌های مدرسه‌مدار ۵۲

۴-۳-۲-۱- برنامه‌های مبارزه با قلدری و زورگویی در مدارس ۵۲

۴-۳-۲-۲- برنامه‌های تقویت مشارکت خانواده و مدرسه ۵۴

۵-۳-۵- تقویت همکاری در مبارزه علیه بزهکاری ۵۵

۶-۳-۶- مبارزه اختصاصی برضد اشکال عمده با کمک دول عضو ۵۷

۷-۳-۷- شرایط سمن‌ها برای اعلام جرم و شرکت در مراحل دادرسی ۵۷

۷-۳-۱- حوزه فعالیت سازمان‌های مردم نهاد ۵۸

۷-۳-۲- برخورداری از شرایط مقرر در تبصره ۳ ماده ۶۶ ۵۸

۷-۳-۳- کسب رضایت بزه دیده شرط مداخله سمن‌ها ۶۰

۸-۳-۸- نقش سیاست جنایی مشارکتی در جرائم حدی ۶۰

۶۰	۳-۸-۱- حدود، قصاص، دیات
۶۰	۳-۸-۱-۱- نقش مردم در اجرای حدود
۶۲	۳-۸-۱-۲- نقش مردم در اجرای قصاص
۶۲	۳-۸-۱-۳- نقش مردم در اجرای دیات
۶۴	۳-۹-۱- نقش سیاست‌های جنایی مشارکتی در جرائم قابل گذشت
۶۵	۳-۹-۲- نقش سیاست جنایی مشارکتی در جرائم علیه عفت عمومی
۶۵	۳-۹-۳- نقش سیاست جنایی مشارکتی در جرائم علیه اشخاص
۶۷	۳-۹-۴- نقش سیاست جنایی مشارکتی در جرائم علیه اموال و مالکیت
۶۸	۳-۱۰- همسویی انجمن‌های حمایت از زندانیان در زمینه مشارکت در اجرای کیفر حبس
۷۱	۳-۱۱- هیئت منصفه و سیاست جنایی مشارکتی
۷۱	۳-۱۱-۱- نخستین سیاست‌گذاری‌های قانونی
۷۴	۳-۱۱-۲- سایر دگرگونی‌های سیاست منصفه
۷۶	۳-۱۱-۳- انقلاب اسلامی و بهره‌گیری از نهادهای منصفه
۷۶	۳-۱۱-۱-۱- نقش قوانین پیش از سال ۱۳۷۹
۷۷	۳-۱۱-۲-۱- نقش هیئت منصفه در جرائم مطبوعات
۷۹	۳-۱۲- نقش پیشگیری مشارکتی واکنشی در قوانین کیفری
۸۰	۳-۱۲-۱- ماده ۲۲۵ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲
۸۱	۳-۱۲-۲- مواد ۲۸۲ و ۲۸۵ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲
۸۱	۳-۱۲-۳- ماده ۴۶۳ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲
۸۲	۳-۱۲-۴- ماده ۲۶۸ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲
۸۲	۳-۱۲-۵- ماده ۶۴ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲
۸۳	۳-۱۲-۶- ماده ۴۳ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲
۸۴	۳-۱۲-۷- ماده ۸۴ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲
۸۵	۳-۱۳- نقش قوانین شکلی
۸۵	۳-۱۳-۱- ماده ۱۸ آیین نامه اجرایی زندانها
۸۷	۳-۱۳-۲- ماده ۶۶ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲
۹۵	فصل سوم: چالش‌های جامعه‌ی مدنی در سیاست جنایی مشارکتی

۱-۴- شورای حل اختلاف: مبانی و اهداف.....	۹۶
۱-۱-۴- عملکرد شوراهای حل اختلاف.....	۹۶
۲-۱-۴- پیشگیری مشارکتی واکنشی در قانون شورای حل اختلاف.....	۱۰۰
۲-۲-۱-۴- پذیرش نماینده از سوی طرفین.....	۱۰۰
۳-۱-۴- پیشگیری مشارکتی واکنشی در رسیدگی به جرائم اطفال و نوجوانان.....	۱۰۱
۲-۴- نقش ستاد دیه در سیاست‌های جنایی مشارکتی.....	۱۰۶
۱-۲-۴- تاریخچه و ساختار ستاد دیه.....	۱۰۶
۲-۲-۴- اقدامات پیشگیرانه ستاد دیه: سازوکاری برای کاهش ورودی افراد به زندان‌ها.....	۱۰۷
۳-۴- نقش سیاست‌های جنایی مشارکتی در پیشگیری از وقوع جرم.....	۱۰۹
۴-۴- موانع مداخله سازن‌های مردم نهاد در فرایند کیفری.....	۱۱۰
۱-۴-۴- بسترهای حقوقی، فرهنگی، اجتماعی لازم در کشور به منظور مشارکت سازمان‌های غیردولتی در فرایند کیفری موجود نیست.....	۱۱۱
۲-۴-۴- قانون جامع و کامل، حاکم بر فعالیت، ممنوع و نظارت بر آنها تصویب نشده است.....	۱۱۱
۳-۴-۴- ضابطه و ملاک ارزیابی سازمانهای مردم نهاد برای مداخله در فرایند کیفری مشخص نیست.....	۱۱۱
۴-۴-۴- اتحادیه یا مجمعی برای هماهنگی و نظارت درون گروهم فعالیت سازمان‌های مردم نهاد پیش بینی نشده است.....	۱۱۲
۵-۴-۴- حوزه‌های فعالیت سازمان‌های مردم نهاد در ماده ۶۶ قانون آیین دادرسی کیفری حصری است.....	۱۱۲
۶-۴-۴- مداخله سازمانهای مردم نهاد در فرایند رسیدگی محدود به اعلام جرم و شرکت در جلسات رسیدگی است.....	۱۱۳
نتیجه‌گیری.....	۱۱۴
پیشنهادات.....	۱۱۷
منابع.....	۱۱۹

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر «نقش و جایگاه جامعه مدنی در سیاست جنایی ایران» است. روش پژوهش حاضر توصیفی-تحلیلی است. یافته های پژوهش حاکی از آن است که از موضوعاتی که به عنوان نوآوری در قانون آیین دادرسی کیفری جدید تلقی می شود توجه به سازمانهای مردم نهاد است. امروزه ارتباط مردم با حکومت ها و دولتها بیشتر به شکل مشارکتهای مردمی در قالب سازمانهای مردم نهاد است و جامعه ی ما به عنوان سازمانهای مردم نهاد به عنوان یک مجموعه ی قانونی شناخته شده است. سازمان های مردم نهاد در گذشته در کشورهای پیشرفته نقش مهمی در مراجع قانونگذاری و همکاری با دولت ها داشته اند. به این ترتیب با حضور و فعالیت گسترده این سازمان ها سیستم های قانونگذاری کشورهای پیشرفته حق مراجعه به مراجع قضایی و احقاق حق در و اعلام شکایت در حوزه ی صلاحیت های خود را به عنوان شخصیت های حقوقی به این مجموعه داده اند؛ به نحوی که علاوه بر حضور فعال این سازمانها در سیستم قانونگذاری و دولتی آن کشورها، جایگاه هایی رسیدند که ما اکنون می دانیم بسیاری از قطعنامه های سازمانهای بین المللی و حتی کنوانسیونهای بین المللی که تصویب می شوند در نتیجه ی لابی های گسترده ی این سازمانها، مردم نهاد هستند. به ویژه در زمینه ی قطعنامه های حقوق بشری که علیه برخی کشورها در می شود نقش این سازمانها را به خوبی می بینیم. در چند دهه ی اخیر حضور این سازمانهای مردم نهاد در مراجع ما به خوبی ملموس است؛ به نحوی که حاکمیت هم این موضوع را در مسائل اجرایی و قانونگذاری تا حدودی پذیرفته است؛ ولی این که این موضوع در قالب یک حق داده شده است. به این سازمانها وارد اقدامات قضایی شوند یک پدیده ی جدید و امیدوارکننده است. به ویژه که در آیین دادرسی کیفری جدید مصوب ۱۳۹۲ اختیارات جالبی داده شده است. طبق ماده ی ۶۶ قانون آیین دادرسی کیفری سازمانهای مردم نهادی که از اساسنامه ی آنها در زمینه ی حمایت از اطفال و نوجوانان، زنان یا اشخاص دارای ناتوانی جسمی یا ذهنی، محیط زیست، منابع طبیعی، میراث فرهنگی، بهداشت عمومی و حمایت از حقوق شهروندی است، می توانند نسبت به جرائم ارتكابی در زمینه های فوق اعلام جرم کنند و در تمام مراحل دادرسی شرکت کنند. نقش

سازمانهای مردم نهاد در پیشگیری از جرم و بزهکاری از دستاوردهای سیاست جنایی مشارکتی است، که زمینه مشارکت جامعه مدنی در برنامه های سیاست جنایی را فراهم می آورد. سیاست جنایی مذکور جدیدترین گرایش سیاست جنایی است، که در دنیای معاصر در چارچوب بهبود اصلاح نظام عدالت کیفری و غلبه بر بحران ناتوانی آن در مهار پدیده مجرمانه در جوامع کنونی مغرب زمین ظهور پیدا کرد. این نوع سیاست جنایی مبتنی بر مشارکت فعال جامعه مدنی به ویژه نهادهای مدنی و مردمی از قبیل سازمانهای مردم نهاد در برنامه های مختلف سیاست جنایی است و ساز و کارهای مناسبی برای ایفای نقش مؤثر آنها در این زمینه ارائه می کند.

کلیدواژگان: سازمان مردم نهاد، قانون آیین دادرسی کیفری، جامعه مدنی، سیاست جنایی مشارکتی.